

A KISCSOPORTOS ÓVODÁS GYERMEKEK KÜLÖNBÖZŐ PROSZOCIÁLIS VISELKEDÉSEIBEN TAPASZTALT VÁLTOZÁSOK A SZÜLŐK ÉS A PEDAGÓGUSOK VÉLEMÉNYE ALAPJÁN

T-3

Hegedűs Szilvia

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: proszociális viselkedés; distressz; óvodáskor

Az affektív téren kompetens személyek képesek a másik érzelmi állapotát észlelni, értelmezni és arra megfelelő módon reagálni. A fejlett érzelmi kompetenciával rendelkező személyek egy problémás helyzet fennállása esetén különböző típusú proszociális viselkedések (pl. tevékeny segítség, vigasztalás) megvalósításával módosíthatják egy társ negatív érzelmi állapotát, valamint elősegíthetik az aktuális szituáció megoldását. Mivel az iskolai évek során inkább a kognitív tényezők kerülnek a középpontba, főként az óvodai nevelési időszak alatt fejlődhetnek a legnagyobb ütemben a különböző társas viselkedések, valamint az ezekhez szorosan kapcsolódó szociális és affektív készségek, így a proszociális készségek is. Az óvodáskorú gyermekek nevelése során kiemelten fontos ezen tényezők alakulása, ennek okán olyan vizsgálati módszerek alkalmazása és kiértékelése válik szükségessé, melyekkel folyamatosan monitorozhatóvá válhat a gyermekek viselkedésének ezen aspektusa. Számos kutatási eredmény áll rendelkezésre, főként a gyermekek felnőttek helyzetére adott reakcióiról, ugyanakkor napjaink kutatásai kevésbé térnek ki a kortársak distresszére adott viselkedéses válaszreakciók vizsgálatára.

Jelen vizsgálat célja annak feltárása, hogy vajon tapasztalható-e spontán fejlődés a gyermekek distresszre adott válaszaiban a szülők és a pedagógusok véleménye alapján. A kutatás mérőeszköze egy 24 itemből álló saját fejlesztésű kérdőív volt, mellyel az óvodás gyermekek (N=94) közvetlen környezetében lévő felnőtt személyek ötfokú Likert-skálán értékelték a gyermekek kortárs distressz kapcsán megjelenő viselkedését. A fejlődés feltárására a szülők és a pedagógusok kikérdezését fél évvel később megismételtük. Ennek köszönhetően információkat kaphattunk arról, hogy vajon a gyermekek proszociális viselkedései milyen mértékben fejlődhetnek.

Az elemzések alapján megállapítottuk, hogy a két felmérés között szignifikáns különbségek vannak mind a szülők ($p < 0,05$), mind a pedagógusok ($p < 0,01$) által megfigyelt viselkedésekben. Néhány eset kivételével a szülők úgy tapasztalták, hogy a gyermekek proszociális, segítő jellegű viselkedései kevésbé jelennek meg egy társ distressze esetén, ugyanakkor a pedagógusok vélekedése ezzel ellentétes. Az intézményes nevelésben töltött fél év elteltével a gyermekek egy problémás helyzetben lényegesen több proszociális jellegű válaszreakciót produkálnak a pedagógusok tapasztalatai alapján.

A kikérdezettek válaszaiban feltárt eltérések okát az intézményes környezet szabálykövetési szokásaiban lehet keresni, amely többségében otthoni környezetben már kevésbé valósul meg. A kapott eredmények további kérdéseket vethetnek fel a gyermekek szociális és érzelmi nevelésének otthoni környezetben szükséges támogatásáról, amely későbbi fejlesztő programok szerves részét képezheti.